

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-02-21

Vår referens

Per Gunnar Rosengren

Utvecklingssekreterare

pergunnar.rosengren@malmo.se

Remiss angående Utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81) GYVF-2025-199

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81). Utredningen har presenterat förslag till åtgärder för att utveckla lärar- och förskollärarytbildningarna i syfte att höja utbildningarnas kvalitet och yrkenas status och attraktivitet.

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen föreslår att nämnden ställer sig positiv till betänkandets förslag om ett behörighetskrav på lägst betyget C i svenska 3, alternativt svenska som andraspråk 3 för tillträde till lärarutbildning. Nämnden föreslås förorda en fördjupad utredning om huruvida ett högre behörighetskrav är motiverat för samtliga ämnesinriktningar på lärarutbildningen.

Förvaltningen förslår att nämnden ställer sig positiv till en utökning av ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier. Förslagen bedöms stärka de nyutexaminerade lärarnas förberedelse för yrket. Nämnden föreslås vidare ställa sig positiv till att den utbildningsvetenskapliga kärnan ska få ett innehåll som tydligare riktas mot den kommande yrkesutövningen samt till förslaget till översyn och reducering av examensmålen. Nämnden föreslås dock invända mot att examensmål relaterade till demokrati stryks. Lärarutbildningens demokratiska inslag liksom skolans demokratiska inslag måste fortsatt vara en del av den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Nämnden föreslås ställa sig positiv till utbildningen kring läs- och skrivinlärning förstärks samt att examensmålet: att ha förmåga att genomföra systematiska insatser för elever med läs- och skrivsvårigheter införs. Däremot föreslår förvaltningen nämnden att ställa sig tveksam till att skriva fram en särskild metod.

Förvaltningen föreslår att nämnden avstyrker förslaget om att införa ett särskilt forskningsområde – kognitionsvetenskap – i examensmålen. Lärarutbildning ska liksom skolan vila på vetenskaplig grund. Det bör vara en uppgift för högre utbildning att avgöra vilken forskning som kan lämna bidrag till utbildningen

Förvaltningen föreslår nämnden att i likhet med utredaren förorda att regeringen inte drar ner på lärarutbildningens finansiering trots risken för minskat antal studenter. Det är viktigt att lärosätena använder denna finansiering till att öka antalet undervisningstimmar. Förvaltningen föreslår att nämnden ställer sig positiv till en ökad samverkan mellan lärosätena och mellan skolväsendets huvudmän och lärarutbildningarna.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande och överlämnar detsamma till kommunstyrelsen.
2. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Beslutsunderlag

- Remiss angående Remiss Utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)
- Remiss Utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)
- Förslag till yttrande av Remiss angående Utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)
- Protokollsutdrag GVNAU 2025-02-19 §27 Remiss angående Utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)
- G-Tjänsteskrivelse GVN 2025-02-28 Remiss angående Utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2025-02-19

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2025-02-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81). Utredningen har presenterat förslag till åtgärder för att utveckla lärar- och förskollärarytbildningarna i syfte att höja utbildningarnas kvalitet och yrkenas status och attraktivitet.

Bakgrund och förslag till åtgärder

Regeringen beslutade den 6 juli 2023 att tillsätta en utredning med uppgift att se över lärarutbildningen. Utredningen syfte var att se över hur antagningskraven kan höjas, hur ämneslärarutbildningen kan stärkas genom till exempel samarbete och koncentration mellan lärosätena. Utredningen skulle även innefatta ett reformerat utbildningsinnehållet genom ökat fokus på ämneskunskaper, kognitionsvetenskap och praktisk metodik.

Det är, enligt utredningen, vanligt att studenter på lärar- och förskollärarytbildningarna brister i förkunskaper vilket bidrar till att en stor andel studenter inte fullföljer den utbildning de har påbörjat. Allra tydligast framstår brister i förkunskaperna i svenska, enligt utredningen. Det är ett problem eftersom svenska är en förutsättning för att kunna tillgodogöra sig högskoleutbildning. Goda kunskaper i svenska är dessutom en förutsättning för lärar- och förskollärarytstudenter vid genomförandet av utbildningsmoment under den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU).

Högre krav på särskild behörighet

Utredningen föreslår att ett särskilt tillägg görs till kraven för särskild behörighet så att ett krav ställs på lägst betyget C i svenska 3, alternativt svenska som andraspråk 3 för tillträde till lärarutbildning för årskurs F-3, åk 4–6 och för ämneslärarutbildning. Formuleringen i högskoleförordningen ”helt nödvändiga krav” som reglerar särskild behörighet för tillträde till högskoleutbildning i 7 kap. 8 § behålls. En ny undantagsbestämmelse 7 kap. 8 a § i samma förordning, vilken endast reglerar tillträde till högre utbildning, förs in i högskoleförordningen.

Lärosätena kan redan idag anordna utbildning för att sökande ska kunna komplettera sina betyg för att uppfylla de särskilda behörighetskraven. Utredaren föreslår att det även bör införas en möjlighet att komplettera på komvux för att uppnå de särskilda behörighetskraven i svenska.

Utredningen föreslår vidare att informationsinsatser ska göras för att öka intresset för lärarutbildning.

I betänkandet framgår att utredningens förslag om skärpta behörighetskrav kommer att leda till färre antagna studenter då färre sökande kommer att uppfylla

behörighetskraven. Det kommer också att leda till färre examinerade lärare. Det skärpta kravet på särskild behörighet förväntas även leda till att färre hoppar av utbildningen eftersom studenterna kommer att vara bättre förberedda för utbildningen, enligt utredningen.

Ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier ökar i omfattning

Utredningen föreslår vidare att ämnesstudier och de ämnesdidaktiska studierna inom utbildningen ska ökas med 15 hp. Innehållet i utökningen utgår från behov i lärarutbildningens olika inriktningar.

I ämneslärarutbildningen med inriktning mot 7–9 ska poängutrymmet användas så att det andra undervisningsämnet, som ingår i utbildningen, omfattar minst 60 högskolepoäng. De ämnesdidaktiska studierna ska få ett ökat utrymme. Även ämnesstudierna kan förstärkas om behov finns.

I ämneslärarutbildningen med inriktning mot gymnasieskolan ska poängutrymmet användas för att öka de ämnesdidaktiska studierna i ett eller två ämnen. Ämnesstudierna ska även kunna förstärkas om behov finns.

I yrkeslärarutbildningen ska de ämnesdidaktiska studierna inom yrkesämnena öka med 15 högskolepoäng.

Minskat och ändrat innehåll i den utbildningspedagogiska kärnan

Den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) inom utbildningen är, enligt utredningen, alltför teoretisk och abstrakt. Kopplingen till yrket bedöms dessutom vara svag. Utredningen föreslår därför att dess omfattning ska minskas till 45 hp från 60 hp. UVK ska få ett annat innehåll som mycket tydligare riktas mot den kommande yrkesutövningen. UVK ska riktas mot

- skolväsendets organisation och styrdokument innefattande läroplaner, kursplaner och ämnesplaner samt värdegrunden i skolan och förskolan.
- elevernas lärande, kognitiv utveckling och inläring, samt specialpedagogik evidensbaserade undervisningsmetoder och sambandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning.
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap i rollen som lärare eller förskollärare.
- uppföljning, analys och bedömning av lärande och utveckling i arbetet som lärare eller förskollärare, samt betygssättning.

Uppdaterade examensmål med nya inslag

Utredningen föreslår färre examensmål än de nuvarande. Det införs nya examensmålen om kognitionsvetenskap och läs- och skrivinlärning. Vidare föreslås en ändring i examensordningen så att alla lärarutbildningar tydligare ger studenterna kunskap och förmåga kopplade till den kommande yrkesverksamheten. I utredningen föreslås att en del mål slås ihop och att vissa specifika examensmål, som anknyter till värderingar, skrivs in i ett mål relaterat till skolans styrdokument och värdegrund. Utöver detta förs det in mål som relaterar till evidensbaserade vetenskapliga metoder. Mål som relaterar till skolans roll i samhället och som anknyter till demokrati, stryks och ersätts med mål som handlar om att utföra läraryrket.

Kognitionsvetenskap lyfts fram

Utredaren föreslår att kognitionsvetenskap ska lyftas fram inom examensbeskrivningarna. Utbildningens fokus ska riktas mot hur kunskap om individers kognitiva utveckling, minnets funktioner, motivation och användning av önskvärda svårigheter kan användas för att utforma undervisning som skapar förutsättningar för barns och elevers inlärning.

Läs- och skrivinlärning förs in

Utredningen föreslår vidare att lärarutbildningen på ett tydligt sätt ska få läs- och skrivinlärning inskrivet i examensmålen för förskolläraryrket, lärarutbildning med inriktning mot förskoleklass åk 1-3 och 4-6. En av skolans viktigaste uppgifter, enligt utredningen, är att ge alla elever god förmåga att läsa och skriva. Det finns studier som visar att framgångsrik läs- och skrivinlärning bygger på omfattande utbildning av lärare som har fokus på specifika undervisningsmetoder. Utredningen hänvisar till en specifik metod och använder det av Skolverket beslutade begreppet ”strukturerad ljudningsmetod” (i andra sammanhang kallat ”phonics”).

Förstärkt finansiering

Ovan har det beskrivits hur förslagen tillsammans med en allmän minskning av elevkullarna förväntas leda till att antalet lärar- och förskollärestudenter sjunker. Därmed kommer antalet helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR)¹ minska under de närmaste åren efter införandet av skärpta behörighetskrav. Utredningen föreslår trots detta ingen motsvarande minskning av lärosätenas takbelopp. I stället ska det ekonomiska utrymme som skapas användas till att stärka kvaliteten i utbildningarna och till att ge lärosätena möjlighet att successivt vidta åtgärder för ökad rekrytering.

Utredningen lyfter att det behövs en resursförstärkning genom högre ersättningsbelopp för att det ska vara möjligt att nå den kvalitetshöjning av lärar- och

---

¹ Helårsstudenter och helårsprestationer är prestationsbaserade måttenheter på utbildningsvolym vid Sveriges universitet och högskolor.

förskollärarytbildningarna som utredningen ser som viktig. Ökade resurser skulle skapa förutsättningar att öka mängden lärarledd undervisning, vilket beskrivs möjliggöra effektivare sätt att omsätta teoretiska kunskaper till praktiskt lärarkunnande. Det bedöms ha positiv inverkan på utbildningens kvalitet, på studenternas lärande samt på kvarvaron och examensfrekvensen, när studenter i högre grad får möta skickliga lärarutbildare.

Samverkan mellan lärosätena

Lärosätena bör samverka så att lärarutbildning för olika skolformer, årskurser och ämnen ges i hela landet. Lärcentrum kommer att spela en viktig roll för att lärarutbildningar ska kunna ges i hela landet. Lärosätena ska få i uppdrag via lärcentrum att gemensamt planera utbudet och dimensioneringen av lärarutbildningarna.

Ökad samverkan mellan lärarutbildningarna och skolväsendet

Lärosätena bör i större utsträckning än i dag använda sig av aktiva lärare inom skolväsendet eller lärare som nyligen varit aktiva lärare. Vidare bedömer utredningen att praktisknära forskning genom ULF-avtal är viktig för samverkan mellan lärosäten och skolväsendet. Det behövs en närmare samverkan mellan lärarutbildningarnas intressenter på nationell nivå: Sveriges kommuner och regioner (SKR), företrädare för andra skolhuvudmän, fackliga organisationer, Sveriges lärare och Sveriges Skolledare, skolmyndigheter och Vetenskapsrådet.

Förslag till yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81). Utredningen har presenterat förslag till åtgärder för att utveckla lärar- och förskollärarytbildningarna i syfte att höja utbildningarnas kvalitet och yrkenas status och attraktivitet. Nämnden kommer att yttra sig över de förslag som berör gymnasieskola och vuxenutbildning direkt eller indirekt.

Högre krav på särskild behörighet

Nämnden tillstyrker utredningens förslag om ett högre krav än betyget E i svenska 3 respektive svenska som andraspråk 3, det vill säga att minst betyget C eller motsvarande ska krävas för flera av inriktningarna inom lärarprogrammet.

Nämnden är positiv till förslaget om möjlighet att komplettera till det högre betygskravet för behörighet inom vuxenutbildningen utan att detta påverkar meritvärdet. Nämnden betonar i sammanhanget vikten av att resurser tillförs för den nya uppgiften.

Nämnden anser dock att konsekvenserna av det högre kravet behöver utredas ytterligare. Enligt Skolverkets rapport Lärarprognos 2024 (2025:2) råder det brist på

yrkeslärare och lärare i matematik inom gymnasieskola. Det finns även brist på ämneslärare i matematik med inriktning åk 7–9. En minskad tillgång på behöriga lärare i matematik, som en följd av det högre betygskravet, kan försvåra rekryteringen av behöriga lärare ytterligare. Det är därför viktigt att undersöka om kravet på betyget C i svenska 3, alternativt betyget C i svenska som andraspråk 3, är motiverat för alla ämnesinriktningar på lärarutbildningen.

Utredningen tar i konsekvensutredningen upp de könsskillnader som blir konsekvensen av det högre betygskravet för särskild behörighet på ett översiktligt sätt. Nämnden ser behov av en fördjupad analys av konsekvenser utifrån jämställdhetsperspektiv.

Förslaget om en ny särskild behörighet för lärarutbildning har utformats genom att en ny paragraf förs in i högskoleförordningens (1993:100) sjunde kapitel. Den nya paragrafen ska enbart reglera krav på tillträde till lärarutbildning (lägst betyget C i svenska 3 alternativt svenska som andraspråk 3). Formuleringen ”helt nödvändiga krav” som finns i 7 kap. 8 § 1. högskoleförordningen och som reglerar särskild behörighet generellt ska kvarstå. Nämnden anser att bestämmelsen om ”helt nödvändiga krav” för särskild behörighet för alla högskoleutbildningar tillsammans med krav på högre betygskrav för lärarutbildningar riskerar skapa förvirring. Nämnden föreslår att formuleringen ”helt nödvändiga krav” stryks, alternativt att det anges redan i 7 kap. 8 § 1. högskoleförordningen att det inte gäller för lärarutbildning.

Ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier ökar i omfattning

Utredningen har även lämnat förslag till förändringar när det gäller lärarutbildningens innehåll, vilka avser en minskning av den utbildningsvetenskapliga kärnan samt en ökning av ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier. Nämnden är positiv till förslagen som bedöms stärka de nytexaminerade lärarnas förberedelse för yrket.

Uppdaterade examensmål med nya inslag

Nämnden är positiv till förslaget till den översyn av examensmålen som utredningen lämnar och att mängden mål reduceras. Nämnden vill dock invända mot att examensmål relaterade till demokrati föreslås strykas. Skola och utbildning innefattar utöver kunskapsuppdraget även ett demokratiseringsuppdrag. Forskaren Gert Biesta har identifierat tre syften med utbildning – kvalifikation, socialisation och subjektivering². Subjektivering handlar om att bli någon. Skolan erbjuder en frihet att utvecklas som individ. Den friheten används till att tänka kritiskt och fatta självständiga beslut. Demokratiseringsuppdraget är centralt inom utbildning. Studenterna bidrar till samhället i stort genom att rusta kommande elever för att rösta och delta i samhällsdebatten. Nämnden vill därför framhålla att lärarutbildningens demokratiska

---

² Biesta, G. (2011) God utbildning i mätningens tidevarv, Liber

inslag inte får minskas och skolans demokratiska inslag måste fortsatt vara en del av den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Läs- och skrivinläring förs in

Nämnden är positiv till att läs- och skrivinläring lyfts fram i förordningen för lärarutbildning och att det är viktigt att utbildningen kring läs- och skrivinläring förstärks. Nämnden ställer sig dock tveksam till att en särskild metod för strukturerad ljudningsmetod och fonologisk medvetenhet anges för lärarstudenter med inriktning F-3 förs in i examensmålen.

Nämnden är positiv till att examensmålet: att ha förmåga att genomföra systematiska insatser för elever med läs- och skrivsvårigheter, införs.

Kognitionsvetenskap lyfts fram

När det gäller kognitionsvetenskapens understryker nämnden att lärarutbildning precis som skolan ska vila på vetenskaplig grund. Det bör vara en uppgift för högre utbildning att avgöra vilken forskning som ska ingå i utbildningen. Därmed avstryker nämnden förslaget om att föra in ett särskilt forskningsområde i lärarutbildningarnas examensmål.

Förstärkt finansiering av lärarutbildningen

Nämnden är enig med utredningens förslag att inte dra ner på ersättningen till lärarutbildningen trots att färre studenter förväntas börja och utexamineras. Det förutsätts medel för att utveckla utbildningen. Enligt UKÄs rapport Lärarledd tid i den svenska högskolan (2018:15) är lärarstudenter de som får lägst antal undervisningstimmar i veckan i högskolan (8,2 timmar per vecka). Lärarstudenter i Sverige tillhör gruppen studenter med lägst undervisningstid i internationell jämförelse, enligt samma rapport. Nämnden tillstyrker därför detta förslag och anser även att UKÄ bör få i uppdrag att fortsätta följa lärarstudenters undervisningstid.

Ökad samverkan mellan lärarutbildningarna och skolväsendet

Nämnden tillstyrker förslagen att lärosätena i större utsträckning än i dag bör använda sig av aktiva lärare inom skolväsendet eller lärare som nyligen varit aktiva lärare. Nämnden delar även utredningens bedömning att praktisknära forskning genom ULF-avtal är viktig för samverkan mellan lärosäten och skolväsendet.

Ansvariga

Elena Zukauskaite Avdelningschef

Anneli Schwartz Förvaltningschef